

تسبیح؛ دانه‌هایی که در شب‌های قدر دل‌ها را به خدا نزدیک می‌کند

17 اسفند 1404

تسبیح در شب‌های قدر تنها ابزاری برای شمارش ذکر نیست؛ دانه‌هایی است که در دستان مؤمنان می‌چرخد و با هر ذکر، دل را آرام‌تر و انسان را یک گام به رحمت و نزدیکی پروردگار نزدیک‌تر می‌کند.

در این شب‌ها هر دانه، به نوعی بازگشتی به حقیقت است، بازگشتی به آن لحظه‌ای که انسان از خداوند جدا شد و در جست‌وجوی او گام برداشت. در این شب‌ها، دست‌ها در حرکت بودند، اما نگاه‌ها در آرامشانند و دل‌ها در تسبیح، به یک قلب بزرگ‌تر، به قلب خداوند وصل می‌شد. تسبیح، مانند یک آینه است که انسان را به خود می‌آورد، اما نه به خود پنداری و دنیوی، بلکه به خود الهی و پاک.

در این آینه انسان نه فقط برای دنیای بیرونی‌اش، بلکه برای دنیای درونی‌اش نیز به تماشا می‌نشیند. دانه‌ها، در لحظاتی از سکوت، در دل خود معانی بزرگی نهفته دارند که تنها با گوش دل می‌توان شنید.

تسبیح، روایتی از دل تاریخ

تسبیح که در دست‌های عبادت‌کنندگان در شب‌های قدر می‌چرخید، گواهی است از تاریخ دیرینه و معانی عمیقی که در دل خود دارد. تاریخچه تسبیح به دوران ابتدایی اسلام و حتی پیش از آن بازمی‌گردد.

حجت الاسلام والمسلمین علی امینی کارشناس مذهبی در این باره گفت: در منابع تاریخی، آمده است که تسبیح از دوران پیش از اسلام نیز در میان برخی از اقوام و ملل استفاده می‌شده است اما با ظهور اسلام، تسبیح به عنوان یک وسیله مذهبی و مهم در دست مسلمانان قرار گرفت.

وی در گفتگو با خبرنگار مهر افزود: تسبیح از ۳۳، ۶۶ یا ۹۹ دانه تشکیل می‌شود که به طور متداول به منظور ذکر «سبحان‌الله»، «الحمدلله»، و «الله‌اکبر» استفاده می‌شود و در برخی موارد، تسبیح‌های ۱۰۰ دانه‌ای نیز به کار می‌رود که در آن، «لااله الاالله» و صلوات و دیگر ذکرهای توصیه شده بر دل و زبان جاری می‌شود.

این مدرس علوم و معارف دانشگاه اصفهان با بیان اینکه تسبیح به معنی ستایش کردن و از ریشه عربی «سبح» گرفته شده است ادامه داد: در قرآن کریم خداوند متعال در آیات مختلفی به ذکر و یاد خداوند اشاره کرده است و ذکر، کلیدی است برای گشودن درهای رحمت و برکت الهی که تسبیح به عنوان یک وسیله مادی، تنها ابزاری است برای یادآوری و تاکید بر این ذکر مقدس.

امینی ادامه داد: حضرت فاطمه (ع) چون از پیامبر (ص) شنید بودند که پس از هر نماز، گفتن ۳۴ تکبیر، ۳۳ تسبیح (سبحان الله) و ۳۳ تحمید (الحمد لله)، که به تسبیحات حضرت زهرا مشهور است ثوابی بزرگ دارد تسبیحی از نخ پشمی با ۳۴ گره تهیه کرد، تا با آن شمار اذکار را حساب نماید.

این کارشناس معارف اسلامی افزود: روایتی دیگر در باره استفاده امام سجاد (ع) از تسبیح بسیار نقل شده که ایشان را وقتی به مجلس یزید می بردند آن حضرت تسبیحی در دست داشت، و از امام صادق علیه السلام روایت می کنند که تسبیح را برای شیعیان توصیه کردند.

وی با بیان اینکه تسبیح می تواند اثر مثبتی بر روح و روان انسان داشته باشد گفت: تسبیح، علاوه بر اینکه یک ابزار مذهبی است، به عنوان یک وسیله برای تمرکز ذهن و تقویت روح نیز عمل می کند و استفاده از تسبیح، در شب های قدر، به انسان کمک می کند تا ذهن خود را از دغدغه ها و افکار روزمره پاک کند و بر ذکر و عبادت متمرکز شود.

تسبیح در فرهنگ و هنر اسلامی

تسبیح در دستان ما همچون قطراتی از اشک نور، بر دل می نشینند و مسیر روح را پاک می کنند، حرکت دست در حالی که دانه ها از میان انگشتان می لغزند، تسبیح یک سفر است، سفر به درون خود، به عمق دل، به افق هایی که در آنجا می توان نور را لمس کرد. هر دانه نمایی از جهان است.

سید مجید ضابطیان دیگر کارشناس معارف اسلامی در این باره گفت: هر دانه از تسبیح، به عنوان یک علامت کوچک از یکی از صفات پروردگار محسوب می شود و حرکت دست بر روی دانه های تسبیح، در واقع سفری در درون خود است.

وی افزود: تسبیح نه تنها در عرصه عبادت اسلامی مورد استفاده قرار می گیرد، بلکه در فرهنگ و هنر اسلامی نیز حضوری ویژه دارد و در هنر اسلامی، به ویژه در زمینه های خوشنویسی، تسبیح ها به شکل نمادین در طراحی ها و تزئینات به کار رفته اند.

ضابطیان توضیح داد: در برخی از نسخه‌های خطی قرآن و دیگر متون دینی، تسبیح به‌عنوان نشانه‌ای از ذکر و ارتباط با خداوند دیده می‌شود و همچنین در معماری اسلامی، تصاویری از دانه‌های تسبیح به‌عنوان نمادی از عبادت و تقوا بر دیوارها و سقف‌ها حک شده است.

تسبیح رشته‌ای معنوی برای قرب الهی

در نگاه عرفا، تسبیح نه فقط یک ابزار برای شمارش، بلکه یک سفر در مسیر قرب الهی است. دانه‌های تسبیح، همچون درختانی هستند که در باغ دل رویده‌اند، درختانی که هر بار ذکر از درون آن‌ها جاری می‌شود، ریشه‌هایشان عمیق‌تر و آسمانی‌تر می‌شود. در این شب‌ها، حرکت دست انسان، حرکت در راهی است که هیچ‌گاه پایان نمی‌یابد، راهی که از زمین آغاز می‌شود و به آسمان می‌رسد.

شب‌های قدر، زمانی است که در آن انسان‌ها به خود و خداوند نزدیک‌تر می‌شود، تسبیح در دستان ما همچون رشته‌ای نورانی است که روح انسان را به آسمان وصل می‌کند در هر دانه از تسبیح، می‌توان اسراری نهفته را پیدا کرد که تنها در دل‌های پاک و خالص فهمیده می‌شد.

تسبیح ابزار دعا و نیایش است، اما در شب‌های قدر، آن چنان که در دست عبادت‌کنندگان می‌چرخد، که تبدیل به راهی می‌شود برای رسیدن به آرامش درونی و اتصال به جهان معنوی.